

Vychovatelské Listy.

Hlas učitelů katolicky smýšlejících.

Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků,
v učení, v celosti, ve vážnosti.

Tit. 2, 7.

Biskup lavantský Antonín Martin Slomšek,
veliký vychovatel slovinský.

(H. R-ý.)

(Pokračování.)

Podzim r. 1821 spatřil Slomšeka v kněžském semináři celoveckém. Změny v jeho nitru nebylo lze pozorovati nižádné, leda snad větší ještě svědomitost a horlivost v konání povinností. S vyhraněným přesvědčením do bohosloví vstoupil, nebylo tedy třeba, aby příliš novým poměrům se přizpůsoboval. Nezarazil ho ani jediný přísný domácí řád, ani zasmušilé místnosti ústavu, ani odloučenost od světa. Vážně pojímal svůj úkol a cenu dnů, které mu bude v semináři strávit.

Věděl, že nešťasten je bohoslovec i kněz, kterýž dvěma chce sloužiti pánům: Bohu i světu, proto Boha se přidržel a od světa odloučil se. A nebylo také již, co by ho bylo ku světu poutalo. Ve hrobě tmavém dávno tlela dobrá jeho matka a za ní po pěti letech odebral se i Slomšekův otec. Zemřel r. 1821. na počátku bohoslovných studií Slomšekových.

Když se byl ze zármutku nad ztrátou starostlivého živitele sebral, ponořil se celou silou mladistvého ducha svého do těžkých nauk bohoslovných. Ve volných chvílích horlivě čítal Písmo sv., od počátku až do konce, se zvláštní zálibou uče se sv. evangeliím a listům sv. Pavla. Několikrát sám ve věku pozdějším zmínil se, že nejšťastnějšími byly mu chvíle v bohosloví, kdy Písmem svatým obíráti se mohl. Vedle Písma sv. čítal i spisy církevních otcův zejména sv. Jana Zlatoústého, sv. Augustina, sv. Rehoře Vel. a sv. Jeronýma. S nadšením přednášival nejlepší místa z jich spisů svým spoluposluchačům, mnohemu dávaje nepřímou vybídku, aby sám také spisů oněch si všímal.

Pozoruhodno jest, že nečetl Slomšek knih jmenovaných jen proto, aby je prostudoval, aby je znal, nýbrž hlavně, aby Božskými naukami svůj život zdokonalil. Ze všech spisů, které četl, činil si výpisky, poznamenává si do zvláštní knihy t. zv. »repertáře« rozličné citáty a pořekadla, jakož i delší věty, v nichž buď nějaká moudrost životní nebo hluboká myšlenka obsažena byla.

Při vši této práci zbývalo mu přece ještě dosti času, aby i v milém jazyku mateřském mohl se vzdělávati.

V celoveckém semináři naskytla se k tomu velmi vhodná příležitost. Znajíc představenstvo ústavu toho, že naprosto nutno jest, aby kněží, kteří působiti budou mezi slovenským lidem, jeho řeči rozuměli a v ní správně vyjádřovati se mohli, dlouho hledalo někoho, kdo by bohoslovce slovenskému jazyku přiučoval. Přicházeloť do semináře velmi mnoho slovenských mladíků, kteří na gymnasiích německých rodný svůj jazyk

zcela zapomněli. Netřeba se tomu ani příliš diviti. Vždyť vyučovalo se na ústavech středních všemu možnému, jen ne jazyku slovenskému. Proto nikoho tak příliš nepřekvapovalo, že ze slovenských dětí, jež na školy střední přicházeli, vystupovali po osmé třídě němečtí abiturienti.

Když se dověděli představení semináře celoveckého, že Slomšek velmi dobře slovensky mluví a píše, požádali ho, aby své spoluposluchače ve slovenštině zdokonaloval, což on ochotně slíbil.

Nového úkolu ujal se s láskou nevšední, hned v první schůzce slovy ohnivými vybízejí svoje spoludruhy, aby jazyku rodnému se neodcizovali. Jeho slova a jeho obětavé působení mělo účinky blahodárné. Seminářem celoveckým rozproudil se nový, nebývalý ruch a život. Mnoho bylo bohoslovců, které slova Slomšekova zadržela na cestě ku odnárodnění a zachránila. Oni teprve ve Slomšekových hodinách poznávali, kam byli proudem z gymnasia nesení dospěli. Pročítali jakoby ze spánku, učili se správně slovensky a již také neostýchali se veřejně mezi sebou svým rodným jazykem hovořiti.

Slomšeka si za jeho obětavost neobmezeně oblíbili. Důkazem toho byly přátelské dopisy, jazykem slovenským psané, kteréž o prázdninách mu posílali. Ze všech nich téměř jde na jevo, jak si Slomšeka hluboce vážili; viděli v něm přítele milého a soudruha, ale ctíli v něm více nežli sobě rovného, zvláště když pro vynikající svoje schopnosti již po dovršeném třetím roku studií bohoslovných r. 1824. na kněze byl posvěcen.

Vděčnost všech bohoslovců, ale také uznání představených semináře byla Slomšekovi odměnou za vyučování jazyku slovenskému. Představený bohosloví zvláštním listem Slomšekovi poděkoval za jeho práci záslužnou přeje mu na dráze života štěstí a Požehnání Božího.

V den posvěcení na kněze byl Slomšek nevýslovně šťasten. Vždyť dočkal se dne, k němuž před jedenácti lety duch jeho směřoval; s králem Davidem mohl o něm říci: Toť den, kterýž učinil Pán, plesejme a radujme se v něm.

Vysvěcen odebral se na Ponikev, navštívit hrob u svých drahých rodičů. Vzpomínal, jak na studia se dostal, skropil slzami hrob svých největších dobrodinců po Bohu, prošel všechna jemu druhdy milá místa, ale nenašel na nich už té poesie, jež ho ve mládí tak dojímalá. Byl vysvěcen, ale rodný kraj byl mu po smrti rodičů již cizí. Neměl, kde by první svou mši sv. sloužiti mohl. Pražnikara na Ponikvi rovněž již nebylo. Stal se zatím farářem v Olimu při hranicích chorvatských na břehu řeky Sotle.

Do Olima ku Pražnikarovi na jeho pozvání obrátil se Slomšek, aby tam v kostelíčku mezi horami zelenými první přinesl Pánu oběť. Nelze vylíčiti té radosti, jakou připravil tím všem obyvatelům i celého širšího okolí. Celé Slovinsko závidí Olimu, že v něm slávil největší biskup jeho svoje prvotiny. Ve slavný onen den, druhou neděli po svátku Narození Panny Marie r. 1824 na sta lidí scházelo se s hor i dolní, ze Štýrska i Chorvatska do Olimu na Slomšekovo primicí. Kostelík již z dál kynul ověnčen jak nevěsta před svatbou, cesty postřeny ratolestmi a posypány tisíci horských květů a hlasy zvonů a střelba hlásala širému okolí slavný Slomšekův den. Slavnostní kazatel, znamenitý řečník, domácí farář Pražnikar, mluvě o radostech i žalostech stavu kněžského, až k slzám pohnul přítomné zmínkou o rodičích. Kolik matek litovalo mladého kněze, že tak záhy ztratil dobré rodiče! Každá vzpomněla, co by se as z jejich drobných dětí stalo, kdyby ji Boží vůle se světa povolala.

Slomšek rázem získal si srdce všech farníků olimských, takže brzo přilnul k Olimu jako ku druhému domovu. Pražnikar přičinil se sám

nejvíce, aby zatímní pobyt stal se Slomšekovi milým, neboť bylo za nedlouho Slomšekovi opět odejeti do Celovce, aby tam ještě čtvrtý a poslední rok studií bohoslovných dokončil a pak teprve od svého biskupa na vinici Páně byl poslán.

Radostně uplynul mu poslední rok studií jeho. Slomšek už těšil se na tu dobu, kdy jako hotový kněz zavítá mezi lid sobě svěřený, aby jej k Bohu vedl a scestí chránil. Neuvažoval, kam by za kaplana dostati se mohl, nevybíral sobě v místech, které by mu bylo výhodnější. Věděl, že není v moci jeho zvoliti si místo svého působení a proto s klidnou oddaností očekával, kam poslán bude; jsa hotov, všude působiti zdárně ku cti Boží, k duchovnímu i hmotnému dobru svých věřících.

Prvé místo vykázáno mu bylo r. 1825 ve Svatém Vavřinci na Bizelsku. Byla to velmi bohatá farnost, známá po všem Štýrsku znamenitým vínem, jehož se tam hojně dařilo. Celý kraj byl sám vinohrad. Lid byl sice hodný, veselý, ale vládnoucím ještě do té doby duchem josefínským poněkud zanedbaný. Nastávala tedy Slomšekovi vážná práce, aby nápravy dosáhl. Jako vždy započínal s nápravou u sebe samého. Přicházeje na své působiště s modlitbou k Bohu, aby on jeho působení požehnal, byl odhodlán vše podniknouti, všeho se ujeti, aby jen lid ku pravé zbožnosti opět přivedl. V samotě uvažoval o prostředcích, jimiž by se mu to podařilo a rozhodl se, že nebude lepších nad kazatelnu a zpovědnici. S kazatelnou hlásal slovo Boží slovem tak přesvědčivým, že brzo počal se opět plniti kostel, do té doby nevalně navštěvovaný. Nejen Slovenci, ale i Chorvati ze sousední krajiny přicházivali do Sv. Vavřince na Bizelsko, aby tam poučení i duchovní potěchy od Slomšeka nabyli. Zvláště Chorvaté, kteří ještě hůře v duchovním životě stáli, obléhali zpovědnici Slomšekovu, žádajíce nabyti od něho poučení i klidu duševního.

Celé údolí řeky Sotly znělo jeho slovem. Nebylo dosti na tom, že ze širého okolí na jeho kázání chodili, i okolní duchovní ze Štýrska i Chorvátska na prosby svých věřících ho do svých kostelů zvali, aby při slavnějších příležitostech jejich lidem kázal.

Slomšek snažil se seč byl, aby všem vyhověl. Společnosti hlučné nevyhledával, doplňuje v uzavřenosti svoje vzdělání pastýřské, připravuje se na kázání i zpověď. K sobě byl až tvrdým, sebe menšího sobě nedopřával; k jiným však byl velmi laskavým a shovívavým, takže mnohdy i vlídným slovem získal si ty, kdož chladně dříve k němu se měli. Štasten cítil se, měl-li ustavičně hojnost užitečné práce, a neměl-li jí, všemožně jí vyhledával.

Svojí činností neomezil jen na kostel, nýbrž šel i mezi lid, aby poznal jeho život, jeho přednosti i vady. Ani jediného pozvání lidí prostičkých neodmítal, nýbrž byl rád, že jim svou návštěvou radost může způsobiti. Ke všem měl vlídné slovo poučení neb povzbuzení, pro všechny měl porozumění. Což divu, že právě lid prostý oblíbil si ho a na výsost si ho vážil. Slovo stačilo mu promluvíti, a již lámaly se ledy vzájemného nepřátelství dvou sousedův a z nich stávali se věrní přátelé, sobě odpuštějící, se sebou shovívavost mající.

Bolestně působilo na Slomšeka, že měli na Bizelsku málo slušných a krásných písní. A přece jest píseň družkou života lidského. S plačícími pláče, s radujícím plesá, s milujícími touží. Ký div, že vplížily se časem v nezkažené vesnice neslušné nebo nechutné písně, zavlečeny jsouce tam příchozími z větších měst. Známá jest, co jedna neslušná píseň pokazí, ani dvě kázání nenapraví. To dobře Slomšek věda, stavěl proti písni píseň, proti méně slušné slušnou. Poněvadž pak těchto jevil se citelný nedostatek, skládal Slomšek písně sám a sám je mnohdy svým milým

hlasem na návštěvách mezi lidem předzpěvoval. Měl nadání k tomu, proto nebyla mu práce tato tak příliš obtížná.

Slomšekovi právě přísluší zásluha, že dřímající genius zpěvu v národě slovanském ožil a procitl. Mnohé z písní, jež tu a tam na slovinských planinách zaznívají, pocházejí z duševní dílny Slomšekovy a staly se majetkem celého národa slovanského. Slomšek naučil tedy národ slovinský znova zpívati.

Jeho písně jsou lidu přístupny, složeny jsou slohem ladným, formou lehkou. Ač nevinná veselost z nich září, přece hluboké obsahují mnohé z nich i nauky i napomenutí. Lidu se zalíbily a snadno rozšířily. To platí zejména o písní »Zdravice Slovinců«, která z Bizelska rozšířila se po celém Dolním Štýrsku.

Kam nemohl dosáhnouti Slomšek svým slovem s kazatelny, tam působil svými písněmi. Jimi ozdravil duch společenský, pozvedl se z bahna mravního k bodré, čisté veselosti, kterou ještě jen v některých duchem moderní doby nezkažených vískách naléztí lze.

Tam, kde daří se mnoho vína, lid již svou povahou jest veselejší; vždyť »víno obveseluje srdce člověkovo« — jest dávno známo. Zvláště při vinobraní bývá zpěvu a veselí bez konce; že při tomtéž mnohý jak dospělý, tak nedospělý na své duši zkázu bere, není neznámo. Proto právě při těchto příležitostech Slomšek své písně podával, aby jimi neslušným popěvkům čelil. Známý jsou jeho verše, kterýmiž odůvodňoval tuto svoji činnost reformatorskou:

„Slušně-li zpíváš, pokušení mizí,
anděl tě strážný rád poslouchá;
z neslušných zpěvů zlý duch veselí má,
však Strážce tebe hned zanechá».

(Dr. Ant. Medved:

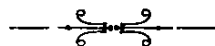
„Anton Martin Slomšek, knězoškof luvantinski“ str. 34.)

Bizelčanům nebylo dlouho přáno radovati se z oblíbeného svého kaplana Slomšeka. Již po dvou letech r. 1827. byl vůlí představených přeložen na důležitější místo jiné, aby i jiní byli jeho apoštolským působením církvi Boží znova získáni.

Nermoutil se proto, že jest mu s milými Bizelčany se rozloučiti. S úsměvem odpovídal na pláč svých oddaných věřících, že kaplan jest pravým apoštolem Páně; kam ho pošlou, musí jíti a jde s klidným srdcem a spokojenou myslí, poddán vrchnosti církevní, kteréž byl poslušnost slíbil.

Při svém odchodu teprve poznal, jak byl u farníků oblíben. Nezakládal si na tom ani z toho nezpyšněl, nýbrž děkoval odcházeje z prvního působiště svého, Bohu, že práci jeho požehnal. Měl radost, že mohl tolik dobrého vykonati.

Vědomí vykonané povinnosti blažilo duši jeho a ulehčilo rozloučení jeho. Slomšek odejel na nové působiště do Celje, provázen sterými díky a žehnáním věrných farníků Bizelských. Oči všech zaroseny byly, když jim děkoval za jich oddanost a doporučoval, aby i nástupce jeho s podobnou ochotou přijali, jeho slov a napomenutí dbali. (Pokračování.)

O vychování dívčím.

(Část šestá.)

§
Vratou povinností učitelstva jest, aby snažilo se získati pro své vychovatelské idey rodiče, neboť jen tenkrát práce jeho potká se se

zdarem, když domov a škola svorně pracovati budou. Kterak docíliti toho souladu, ať již veřejnými přednáškami, nebo působením v osobním styku, buď ponecháno přirozenému taktu učitele neb učitelky. Dítí však se má vždy, kdykoli vhodná příležitost se naskývá.

Dobré pokyny pro rodiče, zvláště k vývoji citu cudnosti, uveřejnil Kristian Ječmínek, odborný učitel v Hulíně (»Rozvoj«, ročník II.) i neváháme z nich tuto k obecnému dobru těžiti. Třeba upozorniti na velkou vadu dnešní výchovy v rodině, totiž fyzické i morální schoulostivění. Myslím tu na zvyk a snahu rodičů, dětem a mladým lidem vůbec život co nejpohodlnější učiniti, vše drsné a obtížné pečlivě s cesty odstraniti. To platí o tělesném i mravním vychování. V příčině fyzické počítám tu pohovku, peřiny, vždy stejně vytopený pokoj, měkké a vždy rozmělněné pokrmy. V příčině mravní příliš shovívavé jednání, vystříhání se vsí přísnosti, všeho přímého odporu, všech trestů, způsob, aby dítky všemu velmi snadno, bez všelikého přemýšlení, hravě se naučily — velká to blahovost! Celé vychování musí k tomu směřovati, by necudnost u mládeže nevznikla. A tu platné služby konají následující preventivní prostředky, jež možno i dítkám ve škole vštípati, i skrze dítky do rodin dostatí a mezi lidem rozšířiti. Jest si jen přáti, aby jich náležitě pokud jen možno, všech užito bylo.

1. Strava dítek hned od počátku nebudiž dráždivá, příliš silná a těžko záživná. Dává-li někdo svému dítku záhy maso, víno, kávu, čokoládu a pod., sám položil takto základní kámen k pohlavní zvrhlosti. Tato dráždidla urychlují předčasné procitnutí pudu pohlavního. Zvláště škodlivo jest jísti pozdě večer — nedím ani před samým spaním — maso, vejce na tvrdo vařené, pokrmy kořeněné neb takové, jež nadýmají, jako zemáky; mnoho chleba jísti před spaním jest nezdravo.

Dítěti patří spíše strava tekutá, než pevná, dle možnosti vždy čerstvě připravená. Všecky látky působící na orgány pohlavní i močové, jako: celer, petržel, chřest, por, cibule, pažitka, křen, hořčice, uzená neb solná masa, ostrý sýr, škrtnuty buďte z jídelního lístku dětského; při připravování pokrmů buďte co nejméně užito rozehřívajícího koření. Masité pokrmy buďte co nejvíce omezeny a nahrazeny rostlinnými látkami, které chovají bílkovinu. Děje-li se trávení ve spánku, jsou to nestravitelné a těžké věci v žaludku a ve střevch, vzniká podráždění pohlavních orgánů. Mléko, limonáda, ovoce, jsou obzvláště v létě dobrými občerstvujícími a odvádějícími prostředky. Všecky lihoviny, předně kořalka, jsou plyným ohněm, jenž vnitřnosti dítěte spaluje, ochromuje celé tělo a otupuje veškeren ušlechtilý cit.

2. Mládež nechť neschoulostiví. Choulostivci jest vždy něco snášeti a trpěti; žádáť pro sebe takového výmínečného stavu, jakéhož ve světě naléztí nelze — a právě proto jest nespokojen se skutečností. Taktéž bývá s přemrštěnou citlivostí — citlivůstkářství jest hrobem vsí radosti a každého oblažujícího pocitu. Mysl a cit vyžadují z počátku velmi jemného a něžného pojednání, přes to sluší je tak otužiti, aby schopny byly snášeti odporné i protivné.

Jest nezbytno, aby mládež pro život byla vychována a tudíž i protivností snášeti sobě navykala; pročež střežme se jí přílišně litovati při nepatrných náhodách a malých nesnázích, neodstraňujme jí všech překážek z cesty a nenadlehčujme jí tak, aby stala se rozmazlenou a nestatečnou, nenavykejme jí na přílišné pohodlí.

Dítky ať neléhají na peřinách, aniž se jimi přikrývají, nýbrž nechť spávají na tvrdém slamníku neb tvrdých zíněnkách a přikrývají se vlněnými přikrývkami. Střež dítky příliš teplého pobytu a obleku.

Jest třeba, by dívky zvykaly na pokoj ne vždy stejně vytopený; ať někdy spí neb oblékají se i v pokoji nevytopeném; pokrmy před jídlem ať si samy rozměňují. Při vši výchově zavládníž přísnost — všeliká shovívavost škodí. Tanou mi na mysli slova Senekova, jež v 6. listu Luciovi napsal: »Život můj, Lucie, jest boj. Tělo schoulostivělé bývá příčinou duševní zmalátnělosti a stěžuje často vládu nad sebou samým. Než přece jest povinností naší, abychom přihlíželi k tomu, by dívky co možná každou hodinu prožily v utěšeném veselí. Avšak mládeži uplyne doba tím utěšeněji, čím častěji nucena jest dobývati sobě radosti a rozkoše snášením obětí a čím vzdálenější jest oné rozmazlenosti, která jest nejpłodnější zřídlem neblahých pocitů tělečných i duševních, otravujících každý utěšený požitek.

A proti rozmazlenosti a schoulostivění čeliti možno zamezením dlouhé chvíle, lenivosti a zahálky, jež jest matka hříchů

3. Dívky ať naučí se řádně času užívati, ať vstíjí si v paměť slova Franklinova: »Miluješ-li život, nemař času; neboť z této látky utkán jest život.«

Hlavním pravidlem budiž každému vychovateli: Přihlížej k přiměřenému a určitému zaměstnání chovance, k zaměstnání takovému, by dospíval k souladnému vývoji všech sil tělesných i duševních, při čemž však nepřehnal ničeho, aniž čehož opomeň. Činnost nezřízená, těkající od předmětu k předmětu, nestálá a vrtkavá, jest pouhým plýtváním silami. Vyléčí se však buzením lásky k všeliké činnosti prospěšné, vyvoláním zápasu mezi soupeři a slučováním činnosti více mladistvých pracovníků k témuž účelu. Láska pak k činnosti probudí se pozorováním, že práce a všeliký výsledek činnosti dětské nezůstal nepovšimnut a došel zasloužené odměny. Nejpravidelnějším užíváním přirozených sil jest činnost volná a svobodná. Zaměstnání, která mají zároveň vychovávat, jsou: hry a práce. Naučme dívky různým hram. Hry jsou květná pouta, jimiž mládež k sobě vízeme.

A co jest dětská hra? Dětská hra jest každé lehké, volné zaměstnání dětí bez vážného účelu, při němž se tělesná i duševní stránka vzdělává. — Hrou cvičí a tuží se jak svaly, tak i smysly a všestranným cvikem dosahují jistoty a síly. K pohybům údů přidruží se záhy představy, které je udržují v ustavičné činnosti a tak dětem zábavu a zálibu ve hře způsobují. Čím více se smysly bystří, tím více množí se představy a stávají se jasnějšími. Utvořily-li se představy zcela svobodně, od cizí vůle nezávislé, poskytují hře pravého půvabu. Chybou jesti, domnívá-li se kdo, že ten, kdo někde na louce s jinými nějakou hrou se baví, čas utrácí. Baviti se, neznačí časem mrhati, nýbrž svého života šetřiti. Nechť se tedy každý, zvláště pak dívky, procházkou, pohybem, hrou, na duchu i těle osvěžují. Kéž vesele šplouchá mladý duch dětský u samého pramene dětství. Štasten, kdo může napojiti se dětstvím v dobách, kde život rmutem obtěžkán, těžce se valí a děsně se rozvodňuje. Navykejme též záhy dívky ušlechtilé práci, by zlému nenavykly; stále duševní i tělesné zaměstnání odvádí zřetel od každého lnutí pohlavního. Sydney Smith moudře tu radí, pravě: »Abychom s úspěchem proti neřestem bojovati mohli, hledme na místo nich postaviti něco lepšího.« — Dívky ať od nejtěplejšího mládí poznávají, že zámožnost se jen prací rodí, zachovává spořením, rozmnožuje pilností a vytrvalostí, jakože úspory jednotlivců tvoří bohatství, čili blahobyť národa! — Jest povinností všech pracovati rukou nad hlavou; bez práce neměl by život žádné ceuy, byl by pouhým stavem duševního a mravního spánku. A co jest práce? Činnost a vytrvalost a trpělivost ve zkouškách života, činná láska k bližnímu, vše

to jsou způsoby práce, kterou se rozšiřuje pravda a vzdělanost, která umenšuje utrpení, chudým poskytuje úlevy, slabým pomáhá a umožňuje, že si sami pomoci mohou. »Ušlechtilé srdce«, dí Barnow, »s opovržením zavrhne každou myšlenku, žítí jako trubec z práce jiných, krásti jako hmyz zrní z obilnic veřejných, aneb žítí se jako žralok lovem slabých a malých; naopak bude mimo plnění svých vlastních povinností dle možnosti se starati i o jiné. Neníť nijakého stavu od žezla až k rýči, který by nevyžadoval, má-li býti se ctí, úspěchem a uspokojením zastáván úsilovné práce mozku, rukou nebo obou zároveň.«

Práce musí se nám státi nejen potřebou, leč i slastí. Ať dovědí se dítky, že mezi všemi jsou zajisté politování nejhodnější ti, kteří se nijak nezaměstnávají, jichž život bez užitku plyne, kteří nepracují, jen o vyplnění svých choutek starost mají. Nejsou-li právě tací lidé nejmrzutějšími, nejbídnějšími ze všech? Mají ustavičně dlouhou chvíli, jsou sobě i bližním bez prospěchu a pravou obtíž každému; umrou-li, nikdo jich nepolituje, nepohřeší. Skutečně velice politování hoden jest osud zahalečů. A jak snadno jest vysvětliti dítkám podstatu práce na přírodě samé. Shledáváme mimoděk, že celé obrozování tu jest věčná práce. Každé dílo síly jest práce a když i dílny přírody ještě tu a tam tajemně se nám skrývají, klíčení, pučení, výhonky a květ, to vše jest práce, která se v organické říši s neúprosnou nutností vykonává. Jinými slovy, v přírodě i v lidském životě jest vše bytí, celý proces tvoření práce. Tím se zároveň vysvětluje, proč práce na všech polích lidského rozvoje nezměněně přední místo zaujímá a vždy zaujímati bude: neboť práce jest zákon přirozený. Kraszewski dí o práci: »Nepochopil života, kdo na práci naříká; jestiž ona mocnou pákou, kterou všecko se pohybuje. Duch nespí nikdy. Běda těm, kteří jako mrtvé kamení odpočinku potřebují; neboť toliko v práci jest život, ale v odpočinku — smrt.«

Než hry a práce mají mimo udané výhody pro život náš ještě význam jiný. Známo jest, že spaní jest následkem unavení a zemdlení částic mozkových; umdlení to pak pochází z podráždění nervstva, jímž jednak kyslíku látky životní se ubírá, jednak v ní zvláštní součástky látek umdlévajících se hromadí, k nimž počítáme kyselinu mléčnou, kreatin, vápno fosforečné a částečně kyselinu uhličitou.

Smyslovým vnímáním jako každou prací spotřebuje se jisté množství látky životní, ztrácí se jistá část kyslíku a jistá část látek umdlévajících se vytvoří. Již Claude Bernard dokázal, že nerv svalový, což lze na veškeré nervy pracující rozšířiti, když se jím pracuje, krvi více ubírá kyslíku, nežli když byl v klidu. Čím delší a nesnadnější práce, tím více se člověk unaví, tím více též zemdlí a tím spíše usíná.

Přední příčina spaní jesti tedy vždy práce a to práce tělesná neb duševní. Práce duševní, při níž předem mozek zaměstnán jest, zajisté dříve mozek unaví, než práce ruční, ale každá práce má konečně v zá-pětí zemdlení a spánek. Poskytne-li se dítkám denně dostatečného pohybu tělesného (hráním, běháním, tělocvikem, přiměřenou prací tělesnou) a duševního zaměstnání, čímž určité množství látky životní se spotřebuje, takže síly, jež k platnosti přijíti musejí, nepravým směrem vybočiti nemohou; ručím za to, že žádnému dítku nenapadne oddávati se masturbaci. Pak bude dítku spánek sladký nejživějším pokrmem na hostině života, jenž rovněž tak boháčovi číši plnou rozkoší převrhá, jako mrzákovi prázdnou kapsu plní.

4. Nedovolme dítkám dříve jíti spát, pokud by nebyly náležitě zuaveny, zemdleny. Poloha těla — mimo hlavu — budiž vodorovná, nenucená; hlava jest poněkud výše těla. Velmi škodí v lůžku ležeti

polosedě, neb tělo tvoří tu úhel, cirkulace krve v dolní části těla se znesnadňuje, páteř se poněkud stlačuje, čímž nedosáhne se pravého účelu spánku, volného a nerušeného to oběhu krve, nedím-li, že za dětství a v mládí mnohdy srostnutí, neb zakrnění páteře se přivodí. Nebudiž trpěno, by dítky měly ruce pod přikrývkou. Když za dne tváře, krku a rukou ničím neodíváme, nezdravo zajisté jest, tak asi řekneme dítkám, pakliže v noci tak činíme. — Nikdy ať nespí více dítek spolu; rozhodně záhubno jest dítkám, spávají-li s dospělými v jedné posteli. Jakmile ráno dítko procitne, musí ihned vstáti a se obléci; delší prodlévání v teplém loži — ráno, jakož i večer — pod teplou přikrývkou svedlo nejednoho a nebudiž trpěno.

5. Delší denní pohyb dítěte na čerstvém vzduchu blahodárně působí. Věrn, zdravý vzduch — Boží duch. A jako čistý, zdravý vzduch co nejlepší nás při zdraví udržuje, toto síle, tak jest uzavřený, nečistý vzduch pro náš život, zvláště pro život dítek, jemným sice, ale jistě smrtícím jedem. Nechejme dítku od mala nalapati se denně hojně čerstvého vzduchu; děti a květiny jsou v té příčině na tom stejně. Dej jim nejlepší stravu, teplo, odejmi jim vzduch a světlo, a ony uvadnou, zblednou, zakrní a posléze odemrou. Požitek čistého vzduchu a jeho součástek jest právě tak nutná a nepostradatelná potrava pro osvěžení a zachování života, jako jídlo a pití; mimo to prospívá čistý vzduch tělu tím, že přispívá k jeho otužení, tak že změnu tepla a zimy, povětrnosti a pod. snáze později snáší. Nejlépe jest, pobíhá-li a hraje-li si dítě na ploše trávou neb stromy porostlé — možno-li, od příbytků lidských vzdálené. A sadů jest na venkově i v městech dost a dosti.

František Šír vystihl prospěch pobytu v zahradě, když napsal :

Těší zahrádka nás, volá, drží, kojí
krásou bylin, vůní a barvitostí;
zajímá zrak, starost pudí a bol hojí,
když úpí duch v těžkomyslnosti :
smyslům živost, údům hbitost, tělu zdravot
a práci vděk — dělníku dá mnohou radost*.

6 Myjme často, pokud možno denně, dítě čerstvou vodou -- ať říční, ať studničnou. Mytí musí se díti rychle, načež tělo se utře; pozvolným mokráním těla mohlo by se dítě zachladiti; rychlým třením však se zahřívá.

7. Vřele jest doporučiti, by matky dítky týdně 1—2krát ve vlažné vodě koupaly (teplota vody budiž tatáž, jako jest teplota čerstvě nadojeného mléka (24—26° R.). Tento výtečný prostředek spojuje takové množství neobyčejných sil a jest zároveň tak přiměřený dětskému stáří, že možno nazvati jej pravým arkanem na fysickém zdokonalení a vytvoření člověka. Kůže se takto čistí a osvěžuje, štávy a ústroje se volně a přece jen zvolna vyvíjejí, stejnoměrná jest cirkulace krve, nastupuje tu harmonické spolupůsobení celku, soustava nervová takto sílí, přílišná popudlivost vláknoviny a rychlého upotřebení životní síly zmírňuje, štávy se čistí a -- to vše přivoděno jest touto koupelí; není nad koupel lepšího prostředku ku fysické výchově, jež by, jako tato, všechny měl požadavky k založení dlouhého a zdravého života.

Koupáním v tekoucí vodě značně se tělo otužuje, jakož se děje též tělocvikem. V každé obci mělo by býti dětem upraveno hřiště, podle okolností měla by zřízena býti též plovárna. Pravdivat jsou slova Josefa Čejky: „Jedna plovárna, jeden ústav tělocvičný, ba jedna louka s míčem a palestrou, vydá více než-li celý »Domácí lékař!«

Než v příčině zaměstnání dítek doma jest nám s politováním a bolestí doznati, že rodiče, již řemeslem, rolnictvím a prací dělnickou se za-

městnávají, namnoze zcela nedostatečně na své děti dozírají, o jejich ustavičné, přiměřené zaměstnání pramálo se starajíce. A tu shledáváme, že děti sobě ponechané mají ustavičně dlouhou chvíli, jež ve fysickém i morálním ohledu jest nebezpečna. Nechci se šířiti o vadě této, uvádím jen, co četl jsem ve »Weikart's Philosophischer Arzt« o dítěti, jež z chudých se narodilo rodičů, kteří prací rukou svých se živili. Dítě to odsouzeno bylo od svého nejtělejšího dětství ku dlouhé chvíli. Z počátku nechali je rodiče samo v kolébce ležeti, kdež celý čas nazíráním na své ruce a nohy trávil. Až poněkud povyroستlo, bylo nezřídka zavřeno do kurníku, odkudž bylo lze jen malou dírkou ven zírati. A tak zůstalo ono dítě až do své vyspělosti hloupým a blbým, bylo bez rozumu a sotva něco umělo promluvíti.

A jak možno přece všeobecný zákon, jež vychovatelství ve příčině zaměstnání dítek vyslovilo, a jenž zní: »Blaho chovance vyžaduje, aby se v mysli jeho co nejdříve vedle hry probudila chuť ku práci. Aby děti doma a po ulici nečinně se nepotulovaly a již záhy se nekazily, buďtež pro ně zřizovány »lidové školy mateřské«, jež by plnily úkol vlastních škol mateřských a opatroven. Ostatně upozornila velesl. c. k. zem. mor. školní rada výnosem ze dne 29./9. 1884, č. 6246, všecky c. k. okr. školní rady na zřizování škol právě jmenovaných.

(Pokračování příště.)

Polský učitel — slavený vynálezce strojů.

Na vesnické učitele hledívá se mnohdy poněkud s vysoka jak od veřejnosti, tak bohužel někdy i od vlastních druhů šťastnějších ve městech. Jsou oni tím vinni, že jim soud nedopřál lepšího? Ostatně i na venkově učitelem někdo býti musí. A jsou na venkově mezi učiteli pravé perly. Mnozí vzdalujíce se ruchu veřejného a strannických bojů hledí si pilně svého úkolu a svého sebevzdělání. V práci zapomínají na pranýřování od svých i bývalých přátelů, vycházejí dobře s lidem a lid si jich váží.

Mezi takové náleží polský učitel Szczepanik. Narodil se roku 1872. v Krosnu z rodičů nemajetných. Vychodiv obecnou školu, navštěvoval po několik let gymnasium v Jaslu, kdež jevil veliké nadání ve fysice zejména v akustice a optice. Nemajetnost rodičů, kteří nemohli dále ho vydržovati, přinutila Szczepanika, že odešel z gymnasia na učitelskou přípravku do Krakova. Po dokončených studiích stal se podučitelem v chudé a malé vesničce Potoku a pak učitelem v Korczině nedaleko Krosna, s ročním platem 350 zl. Obyvatelstvo Krosna po většině živí se tkalcovstvím, kteréž jim ovšem mnoho nevynáší.

Okolnost, že právě mezi tkalce dostal se Szczepanik, byla jemu štěstím. Zabýváje se od mládí fotografováním, začal pozvolna i malé fotografické aparáty a jiné stroje zhotovovati hlavně pro potřebu tkalců, takže od počátku XIX. století, kdy všeobecně užívané stavy Jacquardovy byly zaváděny až po Szczepanikova zdokonalení jejich se nestalo.

Szczepanik je samouk v pravém slova smyslu. Nespokojuje se vzděláním, jakého na nižším gymnasiu nabyt, soukromě dále studoval a tak vzdělání ono hlavně ve fysice doplňoval. Blahovůlí krakovských profesorův i knihy, kterých opatřiti si nemohl, mu byly půjčovány. V krátké době dovršil svoje vědomosti theoretické a přistoupil ku praktickému jejich použití. Kuchyňku při svém bytu ve školní budově proměnil v laboratoř, jež brzo počala se plniti magnety, kusy železa, fotografickými a jinými aparáty, vlastníma rukama vyrobenými.

Od mládí bylo jeho snahou zdokonaliti dalekohled, což se mu také nedávno podařilo. — Jeho telektroskopem s použitím elektrického proudu lze viděti o 500 *km* dále, nežli nejlepšími dalekohledy dosavadními.

Týž přístroj byl na světové výstavě pařížské největším lákadlem obecnstva. Jisté konsorcium nabídlo mu 2 milliony franků, přenechá-li mu tento vynález, leč nebyl ještě aparát dokončen a pak bylo třeba jej poněkud zdokonaliti. V nejbližší příštím čase hodlá s ním vynálezce provésti ve Vídni před učeným světem několik zkoušek.

Podivuhodno jest, s jakou vytrvalostí Szczepanik na vynálezech svých pracoval. Nemaje mnoho prostředků, byl už kolikrát nucen myšlenky své se vzdáti, prosil o podporu, nabízel vynálezy své, leč vždy s úsměchem byl odbyt: Co pak řádného může vynajíti vesnický učitel? Bez úvěru, bez pomoci dlouho strádal, až se mu konečně přece podařilo najíti mecenáše v osobě podnikavého p. Kleinberga, kterýž nejen hmotně ho podporoval, aby vynálezy své mohl zdokonaliti a dokončiti, ale i zvláštní družstvo pro vynálezy Szczepanikovy založil pode jménem »Société des inventions Jan Szczepanik et Comp.« ve Vídni, III., Ungergasse 12.

Nejvíce z vynálezů Szczepanikových jest ku potřebě tkalců jako elektrický stav a ještě zajímavější stroj na tkaní ve přirozených barvách, tak že na př. kvetoucí strom lze ve všem nuancemi barev do látky vektati. Nejnovějším vynálezem jeho lze při topení uhlím 15—20% uhlí ušetřiti. Všechny vynálezy Szczepanikovy jsou ve všech státech patentem chráněny.

Takových učitelů kéž vzejde národům slovauským více a pak netřeba se jim báti jícnu Germanie.*)

R.—j.

Z naší literatury.

Domáci čítanka. Z lidu pro lid sebral František Bartoš (vydalo »Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje«.) Nápis málo láká, pravda, ale kdo čísti začne, sotva knihu hned odloží. Vše, co sem Bartoš snesl, mluví k duši, hřeje srdce tak teplouce, jakoby to člověka táhlo v dávno ztracený ráj. Čtete jej: »Za stara žil náš lid ve svých dědinách jako jedna rodina, odloučen jsa od ostatního světa a nestaraje se hrubě oň. Při práci polní i domáci, kdykoli bylo potřebí, sousedé ochotně si pomáhali, i jinak se podporující a zakládající. Čehokoli v domě se nedostávalo, ať chleba, ať soli, ať náčinu nějakého, o to šlo se k sousedovi, kterýž ochotně půjčoval, zač byl požádán, v čas potřeby téhož se naděje. Strojil-li kdo svatbu, mimo příbuzenstvo aspoň nejbližší susedy všecky pozval, ba obyčejně bývala pozvána všecka dědina, soused od suseda. Když zabíjeli, posílali si zabíjačky; chystala-li hospodyně co lepšího, neopominula poslati susedce okusiti. Příchozímu do stavení hospodyně ihned přinášela ukrojit si chleba. přišel-li kdo, když právě jedli, pozdraviv: »Rač Pánbůh žehnat«, zván byl ke stolu slovy: »Dejž to Pánbůh, pojdte s námi k obědu.« Načež děkoval: »Zaplať Pánbůh, obědvajte s Pánembohem!« Ale bylo-li co lepšího, musil aspoň okusit s nimi. Při tom však velmi pilně rozeznáváno, co mého a co tvého; cizího majetku šetřeno s největší svědomitostí. Ze svých mladých let nepamatují se, by se kdy byla udála nějaká krádež v naší dědině, ačkoli domáci, odcházejíce z domu, kliku ode dveří, kteréž ostatně lecjakým háčkem odemknouti mohl, dávali na okno, všemu světu na oči, a klíček

*) Dom in svet. List s podobami za leposlovje ni znanstvo. V Ljubljani 1901. XIV. številko 6. (Dle: Jan Szczepanik. Spisal Fridolin Kavčič.

od komory leckdy celou noc trčival ve dveřích. Ničeho se lid tak neštítil jako soudův a dluhů. Žel, že tato bázeň nezůstala dědičnou* atd. — Tato ukázka mravní zachovalosti našeho lidu jest jen malá perlička z pestrého bohatství, jež z lidu pro lid vybral Bartoš. — Každá veřejná i soukromá knihovna měla by se honositi »Domácí čítankou.«

Černé obrázky. Maluje K. B. Stuchla. (Česká bibliotéka dělnická. Knihotiskárna Rudolfa Vichnara v Přívoze. Cena 30 kr.) Kniha tato psána jest pro lid. Vypravuje se v ní příběhy poutavé, životu odpozorované, slovem živým, jadrným. Ale nejcennější jest mravní jádro, jež v pohádkách se skrývá. Často ho ani nepozoruješ, ale čta mimoděk cítíš smutek i radost s osobami povídek a netuše — stáváš se lepším. Kniha zušlechťuje, v tom jest její největší cena. A lidu se líbí. Pro knihovny lidové jest cenným obohacením, láci svou doporučuje se i chudým.

Vilímkova knihovna mládeže dospívající. Tajemný doktor. Dostal se mně náhodou do ruky i. sešit s ilustrovaným prospektem, jenž začíná: »Mládeži dospívající co nejlépe doporučujeme výbornou a napínavou povídku Tajemný doktor.« Jak je »výborná«, nejlépe viděti je z ilustrací prospektu, jimiž by se nejpovedenější krvák honositi mohl. První obrázek »Davičská sekta Thugů« (jeden drhého škrtí ze zadu řemenem). Druhý obrázek. »Slon zvedl tlapu nad její hlavou« (na zemi leží spoutaná dívka, již má tento slon rozdrťiti). Třetí obrázek: »Byl uchopen několika rukami, povalen a spoután.« Čtvrtý: »Z hromady trosek vagonů zazníval srdceryvný nářek« Pátý: »Tygři snažili se svými mohutnými tlapami prolomiti ohradu« Šestý: »Odněkud shora snášejí čtyři mužové dívku, dole čeká rozzuřený dav ohyzdných lidí s noži a jinými zbraněmi.« Sedmý: »Musíme je zničiti, bratří!« (Tasí se šavle.) -- Dávati naší mládeži, která beztoho často chápe se nožů, o jejíž surovosti denně téměř v novinách se dočítáme, takovou četbu do ruky, je čin, pro který není sni duo najíti dosti ostřeho pojmenování. Litovati sluší, že jsou i katolické časopisy, které takové spisy oznamují. x²

Z p r á v y.

Že Čechové unikli osudu Obodritův, Luticův, Ratarův a jiných pokrevenců svých, za to nejvíce děkovati mají včasnému a upřímnému pokřesťanění svému.

Palacký: Dějiny národa Českého. Díl I.

Za svého posledního pobytu v Čechách poctil císař návštěvou svojí některé školy. V Ústí prohlížel s velkým zájmem školní lázně v přízemí školní budovy a, když dále se ubíral, tázal se ředitele: »Jak jste s učiteli spokojen?« Ředitel Hächler odpověděl: »Úplně spokojen, Vaše Veličenstvo.« Také s mladými?« »Také s těmi, Vaše Veličenstvo, ještě jsem si nemusil stěžovati.« »A no, třeba jen uměti s nimi jednati,« podotkl na to panovník.

»Österr. Schulbote.«

Předseda katolického spolku učitelského v Krajině, učitel František Jaklič obdržel při volbách, jež se konaly v první polovici měsíce září, mandát do sněmu zemského. Gratulujeme.

Zákon o platech učitelských v Čechách. Jak se některé učitelské listy (»Časopis učitelek.«) dověděly, nebyl zákon o platech učitelských ve Vídni -- schválen.

Universitních kursů učitelských, pořádaných učitelskou jednotou »Komenský pro Prahu a okolí, počne v nejbližších dnech již XI. semestr. V kursu přírodovědeckém dokončí univ. prof. dr. K. Vrba mineralogii praktickou s vycházkami

do bohatých sbírek musejních spojených. Přírodovědecký kurs rozšířen bude vhodnou přednáškami z biologie a fyziologie, které konány budou ve fyziologickém ústavě fakulty lékařské a spojeny budou se zajímavými demonstracemi. Asistent fyziologie pan dr. B a b á k, který se v tyto přednášky uvolil, je ochoten zaříditi postup dle přání posluchačstva a dáti návod k samostatnému studiu v tomto důležitém a učitelstvu tak málo známém oboru věd přírodních. V kursu filosoficko-paedagogickém je ochoten univ. prof. dr. D r t i n a přednáseti dle přání posluchačstva, buď dějiny vychovatelství, anebo základy filosofie, jako nutný podklad pro porozumění problémům filosoficko-paedagogickým. Komitétu došel dotaz o zřízení českých universitních kursů učitelských od university vídeňské, která podobné kursy pro učitelstvo zříditi zamýšlí. Dle vzoru českých universitních kursů zřízeny byly při německé universitě učitelské kursy německé.

O nezdařených učitelských kandidaturách v Čechách píše *Čas*: Učitelské kandidatury vyšly v první den volební a tím z voleb vůbec se zlou. Kandidovalo ve venkovských obcích devět učitelů, ale zvolen nebyl ne tak na škodu učitelstva, jako na škodu národního pokroku, ani jediný. Že ani jediný z učitelů kandidátů neprošel a že tedy učitelstvo bude na sněmě zcela bez zástupce, je smutné svědectví pro smysl většiny voličstva pro potřeby národního vývoje. Je přece školství, jež obstarává výchovu národního dorostu, jedním z nejdůležitějších předmětů, jež se nevymykají sněmovní příslušnosti. A v novém sněmě nebude na konec jediného zástupce stavu, jemuž školství nejvíce jest na mysli a jenž nejlépe zná a dovede hájit potřeby národní výchovy! Od let již se nestalo, aby v českém sboru poslaneckém nebylo jediného vychovatele mládeže. — A *Školský Obzor*: Učitelstvo české při volbách do zemského sněmu pohořelo na celé čáře. Z kandidátů učitelských nebyl zvolen ani jediný. Organizace učitelská jak stavovská, tak i politická se v žádném směru neosvědčila. Učitelstvo hrálo smutnou úlohu při volbách těchto. Bylo pouhou loutkou v rukou různých stran a frakcí a nedovedlo proto nijak uplatniti svůj vliv. Ba učitelé ukázali při volbách i naprostý nedostatek stavovské solidarity. Na Kolínsku, Německobrodsku a Strakonicku mnozí a mnozí učitelé nehlasovali pro kandidáta učitelského, ale pro toho neb onoho jeho protikandidáta. — A ještě volební obrázek: Řídící učitel Fr. Vojč uveřejňuje toto zasláno: Některým pp. kolegům zaslal jsem hektografované důvěrné dopisy ohledně své kandidatury. Žádám pp. kollegy, aby neobtěžovali sobě mně je co nejdříve zpět zaslati. Činím tak proto, abych zjistil osoby, které se tak snížily, že dopisů těch k bídnému udavačství použily, z čehož nemilé následky nesu. Divno. Učitelstvo přece očistilo své řady, vyházelo všechny nízké charaktery (klerikály), a ejhle!

Ukázky z učitelských časopisů. *Posel z Budče* (2. října 1901, str. 39.): „Kromě strany lidové, houževnatě potírající snahy klerikálů, skoro už jen učitelé stojí v boji proti rozpínavosti strany hlásající, že věda učinila člověka zvířetem.“ — „Kéž jen vzroste rychle zástup těch, kteří by jednali v duchu Aug. Smetany!“ (*Paedagogické Rozhledy*, 1901, VIII., str. 370.). — „Klerikalismu slouží církve všemi svými institucemi.“ (*Učitelské Noviny*, XIV., 39.) — Podle *Paedagogických Rozhledů* zbledovaností škol v Itálii a ve Španělsku je vinen klerikalismus. (Říjen, 1901, str. 25.) A přece prý i u nás najdou se učitelé, kteří klerikalismus podporují.

Právo místní školní rady vzhledem školní budovy. Ministerstvo bohocty a vyučování vyslovalo se výnosem ze dne 1. září 1900 čís. 23,624 z příčiny zvláštního případu v ten smysl, že místní školní rada vzhledem budovy školní není domácím pánem, nýbrž toliko dozorcem domu, a že nenáleží v obor působnosti její povolovati, aby bylo místností školních užíváno k účelům jiným nežli ke školním.

Komenský.

Komenský (v příloze 4. října 1901) uveřejňuje úvahu o zloději bez trestu (toletém žáku) a končí: „Jest mezera v našem zákonodárství, jež zplodilo sice humanní zákony, ale nepostaralo se nikterak či málo, aby se prováděti mohly.“

Ono »velmi humanně« postaralo se o učitele, když ve spravedlivém rozhořčení nezbedu chce zkrotiti, leč nepodporuje učitele, aby jej zbavilo oných rušivých živlů ve třídě, na něž žádné moci nemá. — Slyším-li stesky učitelů na takové nezbedy, vidím-li, že žádný občan neodvážá se nezbedu pokárati, dospívám k přesvědčení, že mládež nám svěřená více požívá ochrany než její učitelé. Mnozí rodiče buď vychovávají neumějí, nebo na to času nemají; žádá se zcela oprávněně po učiteli otcovské vedení, leč kde jsou otcovská práva učitelova? — Odkazujeme čtenáře na článek v 1. čísle »Vychovatelských Listů«, kdo chrání učitele před surovostí zpustlých dětí.

Ku školní hygieně. »Vychovatel« píše: V Lipsku byly ve všech školách podlahy chodeb a učíren natřeny zvláště k tomu připraveným podlahovým olejem (minerálním olejem). Tento nátěr činí ovšem podlahu mastnou, ježto nikdy zcela nevysychá, ale za to má tu velikou přednost hygienickou, že prach, který na podlaze se ukládá, přejímá tak, že nemůže více do vzduchu vystupovat a lze jej velice snadno smést. Vzduch ve třídách jest pak, jak všichni učitelé i lékaři dosvědčili, velice čistý a zdravý. — Stálo by věru za to, aby i naše pokročilejší místní školní rady řečený nátěr objednaly a s ním učinily zkoušku, aby školní vzduch, tento největší nositel bacillů a chorob nákažlivých, tímto způsobem byl čistěn. Byl by to nejlepší krok na poli naší, dosud často zanedbávané hygieny školní. Pp. učitelé a členy místních školních rad vřele na tuto myšlénku upozorňujeme.

Okresní školní dozorcí v Hor. Rakousích. Právě jmenováno pro obecné školy v Hor. Rakousích 12 okresních školních dozorců, z nichž jest 1 hlavní učitel, 2 učitelé cvičebné školy, 2 ředitelé měšť. školy, 1 ředitel obecné školy, 1 nadučitel, 1 učitel obec. školy, 1 ředitel gymnasijsní, 1 professor gymnasijsní, 2 professoři realní školy — tedy dvě třetiny jmenovaných jsou z oboru obecného školstva.

Platy učitelské v Horních Rakousích. Sněm hornorakouský zabýval se dne 30. m. m. úpravou platův učitelských, jež věru nebude skvělá. Celý »effekt finanční« páčí se na 450.000 K ročně. Zlepšení netýká se tak zvýšení platu základního jako spíše příplatku na stáří. Jmenování učitelstva svěřeno ne zemské školní radě, nýbrž zemskému výboru, jenž si vybírá z návrhu uchazečů, místní školní radou učiněného. K uchazečkám vdaným nemá se při obsazování místa míti zřetele. Zpravodaj vytknul ve své řeči závěrečné, že pravice sněmu trvá doposud na stanovisku školy k o n f e s s i o n a l n í.

»Komenský.«

Obecné školy ve Vídni. Roku 1900 bylo ve Vídni 378 obecných a měšťanských škol, o 3 více než roku 1899. Spojených škol obecných a měšťanských bylo 14 chlapeckých a 19 dívčích, obecných škol chlapeckých bylo 131 (128 pětiletých a 3 šestiletých), obecných škol dívčích 127 (125 pětiletých a 2 šestiletých), smíšených škol bylo 11. — Všech dětí ve školách bylo 185.072 a to 90.014 chlapců a 94.158 dívek.

Počet škol ve Francii. Všech škol obecných vůbec bylo 78.455, z nichž bylo 59.226 světských s 9,174.277 žáky a 19.230 církevních s 1,767.085 žáky, což činí dohromady pětinu. Z tohoto čísla žactva na školách kongreganistů byli 453.443 chlapci a 1,313.642 dívky. — Stálo by za to uvažovati, proč tolik dětek hrne se do škol církevních, když přece mají ve Francii školu »svobodnou« a »moderní«!

Nový ministr kultu a vyučování v Dánsku byl ještě před několika měsíci venkovským učitelem. Pochází z rodiny rolnické, chodil do školy obecné a do učitelského semináře, stal se roku 1887 členem levice na sněmě a brzy na to vůdcem strany. Jmenuje se Christensen-Stadil. — Jeho předchůdce na ministerském křesle; Berg, byl též učitelem obecné školy.

V Drážďanech konal se 28. a 29. září sjezd pro uměleckou výchovu, k němuž pozvána byla řada vynikajících mužů, jež uměním se zabývají. Porada zabývala se těmito předměty: 1. dětskou světnicí; 2. budovou školní; 3. ozdobováním stěn; 4. obrázkovými knihami; 5. kreslením a tvary; 6. ručními dovednostmi; 7. návodem ku požívání uměleckých děl; 8. předpravou učitelů v seminářích a na universitách.

Bída ruského učitelstva venkovského. Chudoba učitelstva ruského dle posledních úředních dat z roku 1898 jest taková: 11,535 učitelů bere ročního platu méně než 50 rublů. Pravím ročně, ne měsíčně. 5824 učitelů ročně od 50 do 100 rublů. 9126 od 100 do 200 rublů a pouze 1477 učitelů má platu od 300 do 400 rublů ročně. Týká se to ovšem jen učitelstva venkovského. Cífy tyto nežádají komentáře. — Možno však přece malé srovnání. Kuchařka dostává platu měsíčně 8—10 rublů a má při tom byt, palivo, svítivo a stravu. Nádenník na cihelně, hlínu kopající, vydělá aspoň 20 rublů měsíčně a žije v příbytku podnikatelově bezplatně. Učitel na venkovské škole — a to jedenáct a půl tisíce učitelů — vydělá na živobytí méně než 5 rublů měsíčně.

»Národ a škola.«

Úřední rychlost. V Teplicích dán prý byl po smrti na odpočinek katecheta Sacher. — Na Roudnicku před dvěma roky dostali dva učitelé dovolenou po smrti.

Celá obecní rada v arestě. V obci, sousedící na Nový Sandec v Haliči, Przysietnici, chtěla se obec zbaviti učitelky slč. Rejówské; aby toho snáze docílila, obvinila učitelku ze zneužívání dětí školních k těžkým pracem. Disciplinární řízení skončilo uznáním nevinu učitelčiny a pokynem, aby pro urážku na cti žalovala. Ta tak učinila a následek byl, že celá obecní rada odsouzena a sice každý člen do vězení v trvání 7 dnů.

»Denní listy.«

Výchova k marnotratnosti. Rébusů a hádanek všelikých, vtipných i méně vtipných, obsahují dnes všechny možné časopisy naše převeliké množství. Není-li sestavování a řešení jejich zcela neúčelným mařením času, brousí-li jahž takž vtip, zasilání rozřešení jich z každého jednotlivého čísla jest rozhodně nesmyslným plýtváním peněz. Ne sta, ale desetitisíce prazbytečně se takto vyhodí! — Zvláště dětské časopisy, jež sport tento pěstují, velice zajisté tím chybují. Nevedou-li, nevychovávali-li nám děti přímo k marnotratnosti? — Jsme dosud velmi chudým národem, a děti naše měly by býti naopak vedeny k šetrnosti? Než ani bohatí národové by si nedovolili, mládež takto přímo k nehošpůdnosti vésti. — Nemůželi však tomu býti učiněn konec, jsou-li hádanky tolik oblíbeny, aspoň hráz budiž položena! Nemohla-li by rozřešení býti posílána vždy teprve za delší dobu, za čtvrt, za půl roku najednou?

»Život.«

Vychování knížecích dětí. Na otázku, smí-li vychovatel nastávajícího mocnáře tělesně trestati, odpověděl Bismarck 17. září 1888 kladně a vypravoval při tom tento příběh: Když vychovatelka byla nucena jednou mladistvého císaře citelně potrestati, pravila: »Věřte mně, císařská Výsosti, že mě to právě tak bolí, jako Vás. »Ach«, zvolal mladý princ, »bolí vás to také na tom místě?«

»Öst. Schulbote.«

Z Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě. Zájem o důležitou tuto jednotu, jež zatím obrala si za přední účel, starati se o záchranu dětí opuštěných a mravně zanedbaných stále se zvětšuje, a jednotě příznivců stále přibývá. Je to znamením potěšitelným, že děje se to v době, kdy jednota zařizujíc ochranovnu v Dřevohosticích, hmotné podpory velmi potřebuje. Vydaje na vnitřní zařízení nového ústavu vzrůstají denně. Je proto třeba, aby jednota byla ještě vydatněji hmotně podporována. Přátelé a příznivci její se proto žádají, by snažili se rozhojnití příjmy jednoty získáváním nových členů, zakládáním nových odborů, dary, odkazy a j. Bude dobré, když akce tato p. t. přáteli a příznivci jednoty ihned bude zahájena. Veškeré zprávy o ní buďte zasilány »Jubilejní jednotě lidumilů na Moravě« v Brně.

Drobnosti. Uherský ministr vnitra vydal výnos, kterým se nařizuje obecním úřadům, aby na počátku školního roku zasilaly všechny knihy, kterých bylo užíváno ve školách do obvodu jejího náležejících, do ústředního desinfekčního ústavu k desinfekci. (Komenský.) — Osmý sjezd pro zdravotnictví v Paříži doporučuje, aby žáci nebyli nuceni sedati dlouho, snad celý rok, na témž místě, nýbrž aby již po 8—14 dnech měnila svá místa. — 51 denníků má strana soc.-demokratická v Německu.

Uprázdňená místa učitelská.

Na Moravě: Def. podučitele v Husovicích na 5třídní chlapecké škole. Žádosti do 25. listopadu školní radě okr. v Brně (v.). — Podučitelky ve Strážnici na 5třídní dívčí škole. Žádosti do 17. listopadu okr. školní radě v Hodoníně. — Učitele III. odb. v Uh. Ostrohu na měšťanské škole. Žádosti do 16. listopadu okr. školní radě v Hradišti U. (v.). — Učitelky a dvou def. podučitelek v Mariánských Horách na 5třídní dívčí škole. Žádosti do 30. listopadu okr. školní radě v Mor. Ostravě. — Podučitele nebo podučitelky na škole v Tvorovicích. Žádosti okresní školní radě v Přerově ihned. — Def. podučitele na 2třídní škole v Heršpicích. Žádosti do 15. listopadu okresní školní radě ve Vyškově.

Časopisy a knihy redakci zasláné:

Ze vzpomínek na vojenskou výpravu do Bosny z roku 1878. Podává A. V. V Brně 1901. Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských. Cena 40 h.

Řeči Besední Tomáše ze Štítneho. Z rukopisu Budyšinského k vydání upravil Frt. Stejskal, kooperator na Král, Vinohradech. Cena 1'60 K. Tamtéž.

Svatý Hostýn. Román. Napsal Kristian Novák. Cena 1'04 K. Tamtéž.

Život. List pro výchovu v rodině, škole a společnosti. Obsah 18. čísla: Ant. Vimmer: Proč byly měšťanské školy zřízeny. Scipio Sighele: Mravní záhada kolektivní psychologie. Ch. H. Sears: Studie o rytmu. J. L. de Lanessan: Mravní pravidla čínských filosofů. P. Janet: Rodina. Čtení z praktické mravouky. Rozhledy: Socialisace výchovy, Výchova k marnotratnosti, Professor Armstrong pravil na konferenci profesorů technických v Londýně, Školu se všemi hygienickými opatřeními, Chudí studující, Možno-li ctosti vždy naučiti, Opilství mezi anglickými ženami a dívkami, Spotřeba potravy při duševní práci, Jak mělo by se užití přebytků společných pokladen sirotčích, Ženská emancipace v Rusku, Ženy na universitách německých, Konkurence žen, O vlivu konkurenčního monopolu na alkoholismus v Rusku, Lihový monopol v Rusku, Žurnalistika a naši obchodníci, umělci a odborníci, Pro sňatky z lásky, Vojenský tělocvik ve vyšších třídách škol obecných a ve školách odborných. Literární oznámení. — *Život* vychází redakcí a nákladem Josefa Pelcla v Praze, Lípová ulice číslo 8. a předplácí se čtvrtletně 1 K 80 h, celoročně 7 K 20 h.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor V. Špaček. Nakladatel V. Kotrba, majitel Cyrillo-Methodějské knihtiskárny v Praze 200-II. Roční předplatné 80 kr. Bezvadný a poutavý obsah milého tohoto časopisu pro mládež provázen jest vedle pěkně litograficky provedených příloh též věrnými obrázky v textu. Mimo jiné zábavy, básně, písně, pohádky a pověsti. přináší poutavé rozmanitosti, koničky, rébusy, hádanky, početní arithmografy, za jejich rozluštění přichystáno jest přes 200 odměn, kteréž budou zaslány posledním číslem zahrádky. Pro tento skutečně bohatý obsah doporučujeme *Rajskou Zahrádku* co nejlépe.

Výtečné knihy „Přehledy z věd přírodních“

chystá se vydání druhé.

Výtisk stojí jen 80 kr., s poštovní zásilkou 85 kr.

Račte objednat u

Jana Kranicha, učitele měšťan. školy v Příboře.

Katol. spolek česk. učitelstva na Moravě

koná

výroční valnou hromadu

na „Dušičky“ dne 2. listopadu 1901, o 2. hod. odp.
v místnostech katol. polit. jednoty v Brně (v Besedním domě)

s tímto denním pořádkem :

1. Formalie. — 2. Zpráva jednatelská a pokladniční. —
3. Zpráva redaktora »Vychovatelských Listů«. — 4. Sjezd slovanského učitelstva katol. na posv. Velehradě r. 1902.
- 5. Volné návrhy.

Po valné hromadě je porada představenstva a dozorcí rady »Učitelské Zádruchy na Moravě.«

Na posv. Velehradě, dne 17. října 1901.

Jos. M. Kadlčák,
předseda.

Jan F. Kořinek,
jednatel.

Sebevzdělání: —

V nakladatelství JOSEFA PELCLA v Praze,
Lípová ul. 8, vyjdou dvě pozoruhodné mono-
grafie prof. T. Ribota:

Psychologie pozornosti a Nemoci paměti.

Jsou obě pro vychovatele cenným návodem do zvláštních odvětví psychologie. -- Od Ribota tamže již vyšel spis **Nemoci vůle**, jakož i J. Sullyho: **Studie dětství**, prof. J. Kaprase: **Stručný nástin duševních vad dětských**, prof. O. Sýkory: **O praktickém směru výchovány**. Přiberte k tomu prof. Karějeva: **Listy o sebevzdělání** a máte malou knihovničku pohromadě a to za několik krejcarů.

»Vychovatelské Listy« vycházejí dvakrát za měsíc (5. a 20.)

Předplatné na rok obnáší 6 K.

Redakci vede Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích. — Admini-
strace: Marie Chytilová, učitelka v Brně, Veselá ulice č. 13, posch. II., dvéře 10.

Nákladem spolku Katolických učitelů na Moravě.

Rukopisy, pak časopisy a knihy k posouzení a doporučení rače zasílají Al. Adamcovi,
učitel měšť. školy v Ivančicích.

Všecky příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.